

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี
THE GUIDELINES FOR THE PERFORMANCE OF PROVINCIAL
SOCIAL DEVELOPMENT AND HUMAN SECURITY VOLUNTEERS
IN UBON RATCHATHANI PROVINCE

¹ปัญชิดา ปัญญามี, ²เด่นดวงดี ศรีสุระและ ³ประสิทธิ์ กุลบุญญา
¹Punchide Panyamee, ²Denduangdee Srisura and ³Prasit Kunbunya

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย
Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹ploy008comsci@gmail.com

Received :March 10, 2022; Revised :March 25, 2022; Accepted :April 10,2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 339 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง ด้านเชื่อมกลุ่มเดิม-สร้างกลุ่มใหม่

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

และด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน ในด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง ได้แนะนำหรือบอกระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานอาสาสมัครก่อนเข้ามาทำงาน ด้านเชื่อมกลุ่มเดิม-สร้างกลุ่มใหม่ ได้ให้ความร่วมมือระหว่างกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อทำงานด้านสวัสดิการสังคม และด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน มีการประสานหรือหาแนวร่วมเพื่อเตรียมข้อมูลทำแผนชุมชน

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง ควรมีการปฏิบัติงานประสานควบคู่กับหน่วยงานราชการเพื่อชี้เป้า-เฝ้าระวังในเรื่องร้ายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ควรมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายและผู้รับบริการในชุมชน ควรมีการประชาสัมพันธ์และเรียนเชิญวิทยากรที่รู้ความเชี่ยวชาญมาบรรยายให้กับคนชุมชน ด้านการเชื่อมกลุ่มเดิม-เสริมสร้างกลุ่มใหม่ ควรส่งเสริมให้ชุมชนสร้างกลุ่มเครือข่ายที่ยังไม่มี ให้เกิดขึ้นในชุมชน ควรมีการวางแผนในการที่จะสร้างเครือข่ายหรือสร้างกลุ่มใหม่เพื่อช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมร่วมกับหน่วยงานของรัฐและด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน ควรให้คนในชุมชนระดมความคิดในการจัดทำแผนและกิจกรรมชุมชนให้คนในชุมชนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมชุมชน และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเห็นประโยชน์ของการจัดทำแผนและกิจกรรมในชุมชน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การปฏิบัติงาน, อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

Abstract

The research aimed to study the performance of the social development and human security volunteers in Ubon Ratchathani province and to explore the guidelines for the performance of the volunteers in question. The samples were 339 social development and human security volunteers in Ubon Ratchathani. The research findings were as follows: The states of social development and human security volunteers were overall moderate in performance, development, social development and human security, alertness, links between the old group and the new one, and participation in the community planning. In alertness, the volunteers were to be informed of regulations in their tasks prior to their starting their work. The links between the old group and the new group required cooperation between the social development and the state officials. In the community planning, the coordination and talks were needed to make the plan more effective. The guidelines for the performance of the social development and human security volunteers in Ubon Ratchathani province could be

described as follows. Alertness: the volunteers should coordinate with the state agencies to supervise and monitor dangers or perils that might possibly happen. Data on the targets and service recipients should be gathered; public relations should be given more focus; experts in the discipline should be invited to train and impart relevant skills to the volunteers. On linking the old group –the new group: the communities should be encouraged to create the networks; a plan should be made to create a network in order for the communities to be able to help one another. Regarding the social welfare and participation in the community planning, the community residents should be mobilized to brainstorm activities so that the residents could learn about their respective communities. Also, the locals should be made aware of the benefits in planning and community activities.

Keywords: Guidelines for Development, Performance, Social Development and Human Security Volunteers.

บทนำ

สืบเนื่องจากการปฏิรูประบอบราชการของรัฐ เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงกรมประชาสงเคราะห์ ที่เดิมมีภารกิจการทำงานในด้านพัฒนาสังคม ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้จัดตั้งมาเป็นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เพื่อให้เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการด้านการพัฒนาสังคมอย่างจริงจัง มีบทบาทการพัฒนาสังคมทั้งเชิงรุกและเชิงรับ และมีความเป็นอิสระในการกำกับดูแลหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยได้ปรับเปลี่ยนรวมงานในด้านการพัฒนาสังคม สวัสดิการสังคม การพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชน และมีจุดมุ่งหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่งเสริมการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี คนชรา คนพิการ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและชุมชนทั้งในเมืองและชนบท รวมทั้งภารกิจในการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตแก่ประชาชน โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข บนรากฐานความเข้มแข็งของวิถีไทย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในครั้งนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงของภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้านพัฒนาสังคมจากเดิมคืออาสาสมัครประชาสงเคราะห์ เปลี่ยนเป็น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2560 : 2)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีโครงการอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นโครงการที่ดำเนินงานโดยเน้นการทำงานด้านจิตอาสา คือ กลุ่มบุคคล ชุมมร หรือองค์กร อาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในปฏิบัติงานการให้บริการช่วยเหลือประชาชนโดยไม่มีค่าตอบแทนเพื่อร่วมปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อน

และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและที่สำคัญสามารถตอบสนองต่อนโยบายที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้กำหนดไว้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2560 : 2) และจากข้อมูลจำนวนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พบว่า มีการเพิ่มจำนวนอย่างต่อเนื่อง นับจากปี 2560 ซึ่งมีจำนวน 91,554 คน เพิ่มเป็น 130,202 คน ในปี 2564 โดยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้ 1) ชี้เป้า-เฝ้าระวัง หมายถึงการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหา ข้อมูลด้านสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อนำไปสู่การดำเนินงาน เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหา ซึ่งภารกิจที่จะนำไปสู่การชี้เป้า-เฝ้าระวัง คือ การสำรวจและรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมายและผู้รับบริการ การเฝ้าระวัง การส่งเสริมและแก้ไขปัญหาด้านสังคมเบื้องต้น และการรายงานสถานการณ์ทางสังคมของชุมชน 2) เชื่อมกลุ่มเดิม-เสริมสร้างกลุ่มใหม่ คือ อพม. จะเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานดำเนินงานกับเครือข่ายในระดับชุมชน นอกชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อร่วมกันในการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของชุมชน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดโครงการ อพม. คือให้เกิดกลไกเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภาครัฐกับท้องถิ่น ภารกิจ ที่จะนำไปสู่การเชื่อมกลุ่มเดิม-เสริมสร้างกลุ่มใหม่ คือ การประสาน การส่งต่อผู้รับบริการและการให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และ 3) ร่วมใจทำแผนชุมชน แผนชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในที่จะทำให้การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรม ดังนั้น ภารกิจของ อพม. คือ ควรเป็นผู้ผลักดันหรือกระตุ้นให้ชุมชนร่วมมือ ร่วมใจระดมความคิด เพื่อจัดทำแผนของชุมชนโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น การจัดทำแผนสวัสดิการชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางนุช จิตตะเสนและอุทัย ปริญญาสุทินันท์ (2560 : ก) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลากับการพัฒนาชุมชน พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เริ่มตั้งแต่การค้นหากลุ่มเป้าหมายที่ยังเข้าไม่ถึงการบริการ การเฝ้าระวัง สถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่ของตน และการเป็นผู้ผลักดันและกระตุ้นให้ชุมชนร่วมมือร่วมใจกันระดมความคิดเพื่อจัดทำแผนของชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนรวมทั้งยังเป็นผู้ประสานงานกับเครือข่ายในระดับชุมชนและนอกชุมชน อันจักส่งผลให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในครองครองของการพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด

ด้วยบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีการปฏิบัติงานที่เพิ่มมากขึ้นตามการปฏิรูประบระชาการ ที่กำหนดให้มีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และการปรับเปลี่ยนตามนโยบายการบริหารของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คือการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การสร้างสวัสดิการสังคมไทย 5

ปีให้มีความสำคัญกับการสร้างอาสาสมัคร เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งอาสาสมัคร ต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนการทำงานของกระทรวง ซึ่งมีภารกิจและขอบเขตกว้างขวางเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกกลุ่มจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่กระทรวง จะต้องทราบกลุ่มเป้าหมายประชาชนที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือประกอบกับการดำเนินงานของกระทรวงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนรวมเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนในการทำงานด้านพัฒนาสังคมในระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยอาสาสมัครเข้ามาช่วยเหลือในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม แต่ที่ผ่านมามีพบว่า การปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยังประสบปัญหาในการดำเนินงาน เช่น ไม่มีเงินประจำกระทรวงไม่มีงบประมาณที่จะสนับสนุนการดำเนินงานที่เพียงพอ จึงมีการปฏิบัติงานที่ไม่สม่ำเสมอ มีการหมุนเวียนเข้าออกของอาสาสมัครและการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานตำแหน่ง นักพัฒนาสังคม สำนักงานส่งเสริมและวิชาการ 6 ซึ่งดูภาพรวมของ 7 จังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบและมีจังหวัดอุบลราชธานี เป็นเขตรับผิดชอบในการดูแลและมีบทบาทในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชนตลอดจนมีหน้าที่ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงต้องการที่จะศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษา แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อำเภอใน 25 อำเภอ จำนวน 2,925 คน (ระบบทะเบียนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดอุบลราชธานี 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 2,925 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง 339 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ใน 3 ด้าน คือ ด้านการชี้เป้า เฝ้าระวัง ด้านการเชื่อมกลุ่มเดิม เสริมสร้างกลุ่มใหม่ และด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม เรื่อง สภาพการปฏิบัติงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพครอบครัว อาชีพ รายได้ และระยะเวลาในการเข้ามาเป็น อพม.

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการปฏิบัติงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการชี้เป้า เฝ้าระวัง 2) ด้านการเชื่อมกลุ่มเดิม เสริมสร้างกลุ่มใหม่ และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 4 การหาแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์

แบบมีโครงสร้าง เรื่อง แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Method) เมื่อเก็บข้อมูลได้เรียบร้อยแล้วจึงนำไปประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยประมวลผลแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประเมินค่าของ Likert ชนิด 5 ตัวเลือกและใช้เกณฑ์การประเมินในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2554 : 121)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) $\bar{X}$

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (คิดเป็นร้อยละ 57.50) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (คิดเป็นร้อยละ 47.00) มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา (คิดเป็นร้อยละ 50.45) มีสถานภาพที่สมรสแล้ว (คิดเป็นร้อยละ 80.53) มีสถานภาพทางครอบครัวเป็นสมาชิกในครอบครัว (คิดเป็นร้อยละ 56.90) มีอาชีพเกษตรกร (คิดเป็นร้อยละ 37.50) มีมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 68.43) และมีระยะเวลาในการเข้ามาเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 1-2 ปี (คิดเป็นร้อยละ 33.30)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมและรายด้านมีดังนี้

2.1 สภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง ($\bar{X}=3.50$) รองลงมา คือ ด้านเชื่อมกลุ่มเดิม-สร้างกลุ่มใหม่ ($\bar{X}=3.36$) และ ด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน ($\bar{X}=3.15$) ตามลำดับ

2.2 สภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง โดยรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ได้แนะนำ

หรือบอกระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานอาสาสมัครก่อนเข้ามาทำงาน ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือ ได้ปฏิบัติงานในเรื่องการของการรักษาสีทึบของคนในชุมชน ($\bar{X} = 4.00$) และได้้นำการส่งเสริมในเรื่องการรักษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ($\bar{X} = 3.98$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ได้ประสานงานเพื่อช่วยเหลือในเบื้องต้นระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับคนในชุมชน ($\bar{X} = 2.56$)

2.3 สภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านเชื่อมกลุ่มเดิม-สร้างกลุ่มใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ได้ให้ความร่วมมือระหว่างกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อทำงานด้านสวัสดิการสังคม ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา คือ มีการจัดอบรมหรือมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการดำเนินงานในการเชื่อมกลุ่มเดิม เพื่อสร้างกลุ่มใหม่หรือเครือข่ายเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X} = 4.21$) และได้สำรวจกลุ่มเครือข่าย เช่น อาสาสมัครที่มีอยู่แล้วในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียง ($\bar{X} = 3.92$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ได้ประสานงานกับหน่วยงานใกล้เคียงเพื่อการทำงานด้านสวัสดิการสังคม ($\bar{X} = 2.56$)

2.4 การพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประสานหรือหาแนวร่วมเพื่อเตรียมข้อมูลทำแผนชุมชน ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา คือ การประสานงานกับ อบต.หน่วยงาน และองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการทำแผนชุมชน ($\bar{X} = 3.94$) และมีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเห็นประโยชน์ของการจัดทำแผนและกิจกรรมในชุมชน ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือการติดป้ายโฆษณาให้กับคนในชุมชนทราบ ($\bar{X} = 2.53$)

3. แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี สรุปผลได้ดังนี้

3.1 แนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง ควรมีการประสานงานเพื่อช่วยเหลือในเบื้องต้นระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับคนในชุมชน ควรเฝ้าระวังในกลุ่มเด็กวัยรุ่นชายที่มักมีปัญหาทะเลาะวิวาทและควรช่วยกันระวังในกลุ่มของเด็กที่มีปัญหาติดยาเสพติดเพราะเป็นปัญหาระดับชาติช่วยกันจับตามองพิเศษหรืออาจจะช่วยกันอบรมด้วยเมื่อเห็นว่าทำตัวไม่เหมาะสม

3.2 แนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ด้านการเชื่อมกลุ่มเดิม-เสริมสร้างกลุ่มใหม่

ควรมีการส่งต่อผู้รับบริการไปใช้บริการกับหน่วยงานราชการและเอกชน ควรดูแลกลุ่มเดิมไปพร้อมๆ กับการผลักดันให้เกิดกลุ่มใหม่มีการประสานงานร่วมมือระหว่างกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคมความมั่นคงของมนุษย์ในชุมชนเพื่อการทำงานด้านสวัสดิการสังคมทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกอำเภอ ไม่ควรปล่อยปะละเลย หาส่งใหม่ๆ มาพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ จัดกิจกรรมให้เด็กในกลุ่มนี้ได้ทำงานร่วมกันกับเด็กกลุ่มอื่น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด และควรสนับสนุนระดับปกครอง กลุ่มเดิมพร้อมกับการพัฒนา กลุ่มให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะขยายเครือข่าย

3.3 แนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน ควรให้คนในชุมชนระดมความคิดในการจัดทำแผนและกิจกรรมชุมชนเพื่อเป็นการรวบรวมปัญหาต่างๆ ของคนในชุมชน แล้วนำมากำหนดเป็นแผนในการพัฒนาและการบริหารด้านต่างๆ ของชุมชนในอนาคต ควรจัดให้มีแผนแม่บทชุมชน เกี่ยวกับแผนงานการเงินแผนสุขภาพ แผนชีวิตในการดำเนินชีวิตและครอบครัว ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติงาน ควรรู้ข้อมูล รู้ปัญหา รู้แนวทางแก้ไขให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือชุมชนในการพัฒนาต่อไป และควรมีการเตรียมคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยผู้ดำเนินงาน ผู้บันทึกผลระดับความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระดมความคิดเห็นให้แก่สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยที่มั่นกวิชาการและเจ้าหน้าที่ช่วยกันเป็นที่ปรึกษา

อภิปรายผล

จากการวิจัย แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้นำผลของการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1.การปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1.1 การพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติ โดยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาและส่งเสริมการการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้สูงขึ้นอยู่เสมอ โดยการจัดอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติงาน การศึกษาดูงาน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของอาสาสมัครจากชุมชนอื่นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนของตนเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง ทั้งนี้เนื่องจาก อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้ความสนใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ของตนอยู่เสมอ เพื่อเป็นการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ โดยการส่งเสริมให้กลุ่มเสี่ยงในชุมชน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านเชื่อมกลุ่มเดิม-สร้างกลุ่มใหม่และ ด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน ทั้งนี้เนื่องมาจากอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้ความสนใจที่จะส่งเสริมการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศ์ตระกูล มาเกต (2561 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง เครือข่ายความร่วมมือของ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการพัฒนาสังคม : กรณีศึกษา ตำบลพระอาจารย์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ผลการศึกษาวิจัย พบว่า เครือข่ายความร่วมมือของ อพม. เป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการเข้ามาดูแลช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาและผู้ได้รับความเดือดร้อน คือ เจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรสาธารณประโยชน์ที่ต้องการเข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชน อพม. จึงมีเครือข่ายในการติดต่อ ประสานงาน รับ-ส่งข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน นักพัฒนาสังคม พยาบาลวิชาชีพ เกษตรอำเภอ ปลัดอำเภอ พัฒนาการอำเภอ สาธารณสุข ตำบล/อำเภอ ตำรวจ ครู อาจารย์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน ตลอดจนพ่อค้า แม่ค้า โดยภาคีเครือข่ายเหล่านี้เป็นกลุ่มบุคคลที่ อพม. มักทำงานด้วยเสมอ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ปัญหาความเดือดร้อน ภัยพิบัติ และปัญหาสังคม ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนางานกลุ่มเก่า ควบคู่ไปกับการจัดตั้งกลุ่มใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่ม และที่สำคัญอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะต้องมียุทธศาสตร์ในการร่วมทำแผนพัฒนาชุมชน เพราะ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในชุมชนเป็นผู้รู้และเข้าใจคนในชุมชนมากที่สุด ดังนั้นควรส่งเสริมให้ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่ม การร่วมวางแผนชุมชนให้สูงขึ้น ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพร ทิพวงศ์ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม ” ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการศึกษายภาพรวมศักยภาพในการปฏิบัติงานของ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง ด้านการเชื่อมกลุ่มเดิม-เสริมสร้างกลุ่มใหม่ ด้านร่วมใจทำแผนชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ คลังทอง (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในในเขตพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า การปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง ด้านเชื่อมกลุ่มเดิม-สร้างกลุ่มใหม่ และด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 การพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้

เนื่องจากการส่งเสริมให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ปฏิบัติงาน ประสานควบคู่กับหน่วยงานราชการเพื่อชี้เป้า-เฝ้าระวังในเรื่องร้ายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น อยู่เสมอเพื่อที่จะได้เข้าถึงสภาพจิตใจและสภาพปัญหาของแต่ละคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึงและ เป็นกันเอง ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของนางนุช จิตตะเสน (2561 : บทคัดย่อ) ได้ ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง อาสาสมัครกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต : กรณีศึกษาอาสาสมัครพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา ผลการศึกษา พบว่า ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง ในการปฏิบัติงานของ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ในระดับปาน กลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การแนะนำหรือบอก ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานอาสาสมัครก่อนเข้ามาทำงาน แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัคร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ ในการ ปฏิบัติงานและสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้นจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีความรู้ เกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ อยู่เสมอ ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรณ์ ชื่น ทรวง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาบทบาทอาสาสมัครของศูนย์อำนวยการ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงาน ตามบทบาทในการสำรวจปัญหาและให้ข้อมูลในชุมชนมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.3 การพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านเชื่อมกลุ่มเดิม-สร้างกลุ่มใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปาน กลางทั้งนี้เนื่องมาจาก อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังไม่ให้ความสำคัญในการจัดตั้งกลุ่ม โดยอาจเกิดจากการที่ขาดความรู้ บทบาทหน้าที่และ ประสบการณ์ในด้านต่างๆ ดังนั้นจำเป็นอย่างที่จะต้องส่งเสริมการพัฒนาการปฏิบัติงานของ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้สูงขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพและบทบาท ของ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งได้สอดคล้องกับ งานวิจัยของรัตนา เจริญรัมย์ (2561 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการ สร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อสม.) ในอำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาด้านบุคลากรพบในเรื่องศักยภาพของ อาสาสมัครพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ข้อจำกัดของจำนวนอาสาสมัคร ซึ่งจากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครน้อยคนนักที่จะเป็นอาสาสมัครเพียงประเภทเดียว โดย จะต้องรับผิดชอบ งานหลายด้านหลายหน่วยงานทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดสรรเวลา 2. ปัญหาด้านการบริหารงาน พบในเรื่องอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ (อพม.) ขาดการประสานงานกับหน่วยงานใกล้เคียง การมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์ เพื่อการทำงานด้านสวัสดิการสังคมและงานตามภารกิจของกระทรวง การพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม ด้านเชื่อมกลุ่มเดิม-สร้างกลุ่ม

ใหม่ ในการปฏิบัติงานของ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการจัดอบรมหรือมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการดำเนินงานในการเชื่อมกลุ่มเดิม เพื่อสร้างกลุ่มใหม่หรือเครือข่ายเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นั้นแสดงให้เห็นว่า ในชุมชน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการส่งเสริมและให้ความรู้แก่คนในชุมชนเพราะเห็นความสำคัญ ในการสร้างกลุ่มและพัฒนากลุ่มให้มีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ การให้ความร่วมมือระหว่าง กลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อ ทำงานด้านสวัสดิการสังคม และการสำรวจกลุ่มเครือข่าย เช่น อาสาสมัครที่มีอยู่แล้วในชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียงนั้นแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมสนับสนุนให้ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในชุมชนมีการทำงานร่วมกันกับ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ชุมชนอื่น ๆ เพื่อทำความเข้าใจและความแตกต่างมาพัฒนาระบบการบริหารงานภายในกลุ่มโดยที่มีหน่วยงานรัฐเข้ามามีบทบาทในการเชื่อมโยงการจัดตั้งกลุ่ม โดย ค่อยให้คำแนะนำให้คำปรึกษา ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของจุไรรัตน์ พลเลิศ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของอาสาสมัครภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การประสานงานกับหน่วยงานใกล้เคียงเพื่อการทำงานด้านสวัสดิการสังคม ทั้งนี้ เนื่องมาจากอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่เข้าใจถึงบทบาทของ หน่วยงานรัฐที่จะมาให้การสนับสนุนเกี่ยวกับสวัสดิการด้านต่าง ๆ ในการจัดตั้งกลุ่ม ซึ่งได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรนุชา มงคลรัตนชาติ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การ ขยายบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่โครงการครอบครัว อุปการะ : กรณีศึกษาสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดขอนแก่น ผล การศึกษาพบว่า การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ การให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครอบครัว อุปการะ และมีการติดตามประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง

1.4 การพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปาน กลาง ทั้งนี้เนื่องมาจาก ประชาชนและ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่ ค่อยให้ความสำคัญในการวางแผนพัฒนาชุมชน โดยส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามรูปแบบเดิม ๆ จึง ส่งผลให้การปฏิบัติงานของ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในพื้นที่จึงไม่ มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งผลให้มีการร่วมกันวางแผนการพัฒนาชุมชน ร่วมกันของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อให้การบริหารงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพร ทิพวงศ์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา

เรื่อง การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ด้านร่วมใจทำแผนชุมชน ภาพรวมมีระดับปัญหาปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประสานหรือหาแนวร่วมเพื่อเตรียมข้อมูลทำแผนชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในชุมชนยังความสำคัญในการติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกและผู้เชี่ยวชาญและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนชุมชน เพื่อให้ได้แผนชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยการประสานงานกับองค์กรการบริหารส่วนตำบลหน่วยงาน และองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการทำแผนชุมชน และท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คนในชุมชนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมน้อยนั้นแสดงว่า ทุกคนในชุมชนยังไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเท่าที่ควรอันอาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนและสภาพแวดล้อมของชุมชน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนหันมาให้ความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์ตระกูล มาเกต (2561 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเครือข่ายความร่วมมือของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการพัฒนาสังคม : กรณีศึกษาตำบลพระอาจารย์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ผลการศึกษาวิจัย พบว่า เครือข่ายความร่วมมือของ อพม. เป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการเข้ามาดูแลช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาและผู้ได้รับความเดือดร้อน คือ เจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรสาธารณประโยชน์ที่ต้องการเข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชน อพม. จึงมีเครือข่ายในการติดต่อประสานงาน รับ-ส่งข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน นักพัฒนาสังคม การทำงานเป็นทีมทำให้ได้ร่วมคิดร่วมทำงานร่วมตัดสินใจในการร่วมทำแผนชุมชน

2. แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี

2.1 ด้านการชี้เป้า-เฝ้าระวัง ควรมีมนุษย์สัมพันธ์กับคนในชุมชนเข้าให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย ควรเฝ้าระวังในกลุ่มเด็กวัยรุ่นผู้ชายที่มักมีปัญหาทะเลาะวิวาท มีการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงมีการจัดอบรมเพิ่มความเข้มแข็งให้กับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หมู่บ้าน ช่วยกันระวังในกลุ่มของเด็กที่มีปัญหาติดยาเสพติดเพราะเป็นปัญหาระดับชาติช่วยกันจับตามองพิเศษหรืออาจจะช่วยกันอบรมด้วยเมื่อเห็นว่าทำตัวไม่เหมาะสม และ ควรมีการประสานงานเพื่อช่วยเหลือในเบื้องต้นระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับคนในชุมชน เพื่อป้องกันภัยทุกอย่างอาจเกิดขึ้นทุกเมื่อ สาเหตุที่เสนอแนวทางดังกล่าวเนื่องจากการส่งเสริมบริการสังคมเบื้องต้นให้กับคนในชุมชน การเฝ้าระวังสถานการณ์

ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับคนในชุมชน การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน การปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหามุมมองไปถึงการรายงานสถานการณ์ให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาช่วยเหลือคนในชุมชนได้ทันและยังทำให้คนในการชุมชนเกิดการตื่นตัวและเกรงกลัว การที่จะกระทำความผิดและหันมาเฝ้าระวังปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับลูกหลานของตนเองต่อไป

2.2 ด้านการเชื่อมกลุ่มเดิม-เสริมสร้างกลุ่มใหม่ ควรดูแลกลุ่มเดิมไปพร้อมๆ กับการผลักดันให้เกิดกลุ่มใหม่มีการประสานงานร่วมมือระหว่างกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในชุมชนเพื่อการทำงานด้านสวัสดิการสังคมทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกอำเภอ ไม่ควรปล่อยปะละเลย หาสิ่งใหม่ ๆ มาพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งมีภูมิคุ้มกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ มีจัดกิจกรรมให้เด็กในกลุ่มนี้ได้ทำงานร่วมกันกับเด็กกลุ่มอื่น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด และควรมีการจัดกิจกรรมกับผู้สูงอายุให้ท่านได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุคนอื่นๆ ควรแนะนำส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม ทำความเข้าใจปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของกลุ่มเราต้องมีการ ควรร่วมกันเป็นหูเป็นตาให้กับคนในชุมชน ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ และสนับสนุนระดับระบอบ กลุ่มเดิมพร้อมกับการพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะขยายเครือข่ายต่อไป สาเหตุที่เสนอแนวทางดังกล่าวเนื่องจาก การเชื่อมกลุ่มเดิม-เสริมสร้างกลุ่มใหม่ นั้นเป็นการประสานเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนรวมทั้งการขยายเครือข่ายที่มีส่วนในการพัฒนาคนและชุมชนให้มีกลุ่มเครือข่ายใหม่ ๆ มากยิ่งขึ้น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ต้องให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการประสานกลุ่มเดิม และพร้อมที่จะดำเนินงานเสริมสร้างกลุ่มใหม่ เพื่อให้คนในชุมชน หรือคนในชุมชนใกล้เคียง ตลอดจนหน่วยงาน องค์กรภายนอก เกิดความตื่นตัวในการสร้างกลุ่มเครือข่ายในชุมชนที่ยังไม่มีให้ขยายขอบข่ายต่อไป

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมทำแผนชุมชน ควรช่วยกันระดมความคิดเห็น มองเห็นปัญหา หาจุดบกพร่อง หาแนวทางแก้ไข ร่วมมือกันกับทุกส่วนในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ควรส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนอยู่เป็นประจำ มีการจัดทำแผนแม่บทชุมชน แผนชีวิตในการดำเนินชีวิตและครอบครัว ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติงาน ควรรู้ข้อมูล รู้ปัญหา รู้แนวทางแก้ไขให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือชุมชนในการพัฒนาต่อไป ควรมีการเตรียมคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยผู้ดำเนินงาน ผู้บันทึกผลระดับความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระดมความคิดเห็นให้แก่สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยที่มึนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ช่วยกันเป็นที่ปรึกษา สาเหตุที่เสนอแนวทางดังกล่าวเนื่องจาก การจัดทำแผนชุมชนจะช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของชุมชนประสบความสำเร็จเนื่องจากมีเป้าหมาย กระบวนการขั้นตอน ระยะเวลา และบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานรวมทั้งทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นภารกิจของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการจัดทำแผนชุมชน ก็คือ

การชักชวน กระตุ้น ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน ผลักดัน สนับสนุน ให้ชุมชนร่วมมือร่วมใจกันระดมความคิดเห็น ค้นหาปัญหาความต้องการ เรียนรู้หาแนวทางแก้ไขป้องกันปัญหา หรือพัฒนาชุมชนร่วมกัน เพื่อกำหนดเป็นแผนของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น การจัดทำแผนสวัสดิการชุมชน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ควรมีการประสานงานและประสานพันธ์งานหรือข้อมูลด้านสังคมหรือข้อมูลที่เป็นสถานการณ์เสี่ยงเพื่อการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมในชุมชนทั้งระดับองค์กรภาครัฐและผู้นำชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่ยังไม่มีเครือข่าย เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างกลุ่มใหม่ และการกระจายข้อมูลข่าวสารด้านการเฝ้าระวังไปยังชุมชนอื่น ควรมีการจัดกิจกรรมในชุมชนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อจะให้คนในชุมชนได้พบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มเดิมด้วยกันเพื่อวางแผนสร้างกลุ่มใหม่ และควรมีการประสานงานกับหน่วยงานใกล้เคียงเพื่อการทำงานด้านสวัสดิการสังคมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

เอกสารอ้างอิง

- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. (2560). *คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,
- จุไรรัตน์ พลเลิศ. (2550). *แนวทางการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงนุช จิตตะเสโณ และอุทัย ปริญญาสุทธินันท์. (2560). *อาสาสมัครกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต : กรณีศึกษาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นพพร ทิพวงศ์. (2552). *การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- รัตน์า เจริญรัมย์. (2561). แนวทางการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อสม.) ในอำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วงศ์ตระกูล มาเกต. (2561). เครือข่ายความร่วมมือของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการพัฒนาสังคม: กรณีศึกษา ตำบลพระอาจารย์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพรรณิ คลังทอง. (2556). แนวทางการพัฒนาปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดอำนาจเจริญ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อณูสราร ชื่นทรง. (2547). การพัฒนาบทบาทอาสาสมัครศูนย์อำนวยการเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรนุชา มงคลรัตนชาติ. (2548). การขยายบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่โครงการครอบครัวอุปการะ : กรณีศึกษาลำปางงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

